

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 23 ธันวาคม 2537

การผสมรัฐบาล

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวรในการเมืองไทย

นี่เป็นบทสรุปที่ตกผลึกจากพัฒนาการของสังคมการเมืองไทย ใครก็ตามที่นำเสนอบทสรุปนี้ก่อนผู้อื่นย่อมมีอัจฉริยภาพที่สังเกตเห็นสัจธรรมข้อนี้ของการเมืองไทย

พฤติกรรมของพรรคการเมืองในปัจจุบันแปรเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอันมาก อนิจลักษณะของพรรคการเมืองไทยเห็นได้ชัดเจนจากพรรคประชาธิปไตยมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ดังจะเห็นได้ว่า ตลอดยุครัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามก็ดี และยุคถนอม-ประภาสก็ดี พรรคประชาธิปไตยยืนหยัดที่จะเป็นพรรคฝ่ายค้าน โดยไม่ยอมเกลือกกลั้วกับพรรคการเมืองที่เป็นฐานกำลังของรัฐบาลเผด็จการ

เวลานั้น อมตพจน์ 'ไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวรในการเมืองไทย' ยังไม่ปรากฏ

แม้ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการเมืองเดือนตุลาคม 2516 จุดยืนของพรรคประชาธิปไตยในการผสมรัฐบาลยังเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก อย่างน้อยที่สุดก็มีความพยายามที่จะผสมรัฐบาลกับพรรคการเมืองที่ถือเป็น 'น้ำดี' ในสังคมการเมืองไทย ดังจะเห็นได้จากองค์ประกอบของรัฐบาล ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช

อมตพจน์ 'ไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวรในการเมืองไทย' เริ่มปรากฏในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ส่วนสำคัญเป็นเพราะกลุ่มพลังอำนาจชาติปัตตานีต้องการยึดกุมอำนาจการบริหารการปกครอง พลเอกเปรมในฐานะผู้นำ 'พรรคข้าราชการ' จัดตั้งรัฐบาลด้วยการนำพรรคการเมืองต่างๆ หมุนเวียนเข้ามาผสมพันธุ์กัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านอุดมการณ์

ด้วยเหตุที่รัฐบาลเปรมยึดกุมอำนาจการบริหารการปกครองได้ยาวนาน ระหว่างปี 2523-2531 ในด้านหนึ่งช่วยให้พรรคการเมืองต่างๆ ได้เรียนรู้สัจธรรมเกี่ยวกับการผสมรัฐบาล แต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีส่วนทำลายอุดมการณ์ของพรรคการเมืองอย่างสำคัญ ประสบการณ์และความซ้ำของในวิถียุทธการผสมรัฐบาลทำให้พรรคการเมืองต่างๆ พากันปรับนโยบายเข้าหากัน จนไม่เพียงแต่จะไม่มี ความแตกต่างด้านอุดมการณ์เท่านั้น แม้แต่ นโยบายสำคัญก็ไม่แตกต่างกันด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นทั่วทุกพรรค เพราะไม่มีพรรคการเมืองใดที่ไม่ต้องการเข้าร่วมรัฐบาล พรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตยมีรายจ่ายทางการเมืองที่ต้องเสีย ในสังคม

ที่ประชาชนไม่นิยมบริจาคเงินเพื่ออุดหนุนพรรคการเมือง พรรคการเมืองย่อมต้องแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการบริหารราชการแผ่นดิน และ/หรือผันทรัพยากรของแผ่นดินไปใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง การเข้าร่วมผสมรัฐสภานับเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการได้มาซึ่งส่วนเกินทางเศรษฐกิจและทรัพยากรของแผ่นดินดังกล่าวนี้ พรรคการเมืองที่มีได้เข้าร่วมรัฐสภาย่อมต้องอดอยากปากแห้ง และมีปัญหาในการหาเงินมาใช้จ่ายเป็นค่าโง่ห่วยของพรรค ดังที่นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยคนปัจจุบันได้เคยโอดครวญมาก่อนแล้ว

เมื่อเป้าหมายสำคัญของพรรคการเมืองอยู่ที่การยึดกุมอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ในขณะที่รัฐสภามีสถาบันเป็นรูปแบบรัฐบาลที่ตกผลึกแล้วในสังคมการเมืองไทย พรรคการเมืองทั้งปวงจึงไม่เพียงแต่แย่งชิงกันเข้าร่วมรัฐสภาเท่านั้น หากแต่ในเวลาเดียวกันก็ต้องปรับนโยบายเข้าหากันด้วย เหตุฉะนั้นความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ระหว่างพรรคการเมืองจึงมลายหายไป คงไว้แต่ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์

การผสมรัฐสภากลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาตินับแต่การเลือกตั้งปี 2518 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงมีแต่เพียงว่า ปัจจุบันด้านอุดมการณ์หรืออย่างน้อยที่สุดการมีนโยบายพื้นฐานร่วมกัน ซึ่งเคยเป็นปัจจัยสำคัญในการผสมรัฐสภาแต่เดิมค่อยๆหมดความสำคัญลง ความต้องการยึดกุมอำนาจเพื่อแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจทำให้ไม่มีการเกี่ยงจนเรื่องอุดมการณ์หรือนโยบายพื้นฐาน และท้ายที่สุด ไม่มีการเกี่ยงจนเรื่องคุณธรรมของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ไม่ว่านักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่เข้าร่วมผสมพันธุ์จะเคยมีประวัติการโกงกินหรือไม่ก็ตาม เส้นแบ่งระหว่างความดีกับความชั่ว ซึ่งเคยเป็นเส้นสีดำนั่นเด่นชัดแปรเปลี่ยนเป็นเส้นสีเทา โดยที่แถบสีเทาขยายตัวรูกล้ำแถบสีขาวต่อไปเรื่อยๆ ด้วยเหตุดังนี้ 'ไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวร' จึงกลายเป็นสัจธรรมของสังคมการเมืองไทย เพราะเหตุที่มีการหมุนเวียนเข้าและออกจากการผสมรัฐสภาเป็นระยะๆนั่นเอง ผู้ที่เคยร่วมรัฐสภาเดียวกันในภายหลังอาจต้องกลายเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกัน และผู้ที่มีได้เป็นรัฐบาลอาจกลับเข้าเป็นฝ่ายรัฐบาล

การที่กลุ่ม 23 ในพรรคพลังธรรมออกมาคัดค้านการเข้าร่วมรัฐบาลชวน 4 ด้วยเหตุผลความรังเกียจพรรคชาติพัฒนาที่ดี หรือการที่กลุ่ม 16 ในพรรคชาติพัฒนาออกมาคัดค้านการเข้าร่วมรัฐบาล ด้วยเหตุเรื่องการขอลดอำนาจในโครงการปฏิรูปที่ดินที่ดี ล้วนแล้วแต่เป็นการอ้างเหตุด้านจริยธรรมเพื่อคัดค้านการผสมรัฐสภาทั้งสิ้น แต่การยกเหตุผลทางด้านจริยธรรมดังกล่าวนี้จะช่วยเสริมภาพลักษณ์ของผู้ยกก็ต่อเมื่อผู้ยกมีความสะอาดในเชิงจริยธรรมมาตั้งแต่ต้น ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า บรรดาผู้นำทางการเมืองในรัฐบาลชวน 4 และผู้นำกลุ่ม 23 ล้วนเคยร่วมเสพอำนาจในยุครัฐบาลเปรมมาด้วยกัน ยิ่งการขอลดอำนาจในโครงการปฏิรูปที่ดินก็เกิดขึ้นแต่รัฐบาลชวน 1-2 ซึ่งผู้นำกลุ่ม 23 ร่วมบริหารประเทศอยู่ด้วย ข้อเท็จจริงเช่นนี้เอง

ที่ทำให้ข้ออ้างเชิงจริยธรรมไร้น้ำหนัก ในเมื่อผู้อ้างเหตุทางด้านจริยธรรมก็หาได้มีภาพลักษณ์ทางจริยธรรมแต่ประการใดไม่

ในสังคมการเมืองไทย ไม่เพียงแต่จะไม่มีมิตรแท้หรือศัตรูถาวรเท่านั้น หากยังไม่มีการจริยธรรมที่แท้หรือศีลธรรมถาวรอีกด้วย จริยธรรมหรือศีลธรรมจะถูกกล่าวถึงก็แต่ในยามที่สิ้นอำนาจเท่านั้น